

UNIVERSITY OF ICELAND
SCHOOL OF EDUCATION

Háskólinn
á Akureyri
University
of Akureyri

Menntaforysta á sveitarstjórnunarstigi: Tækifæri til umbóta í byggðum landsins

Sigríður Margrét Sigurðardóttir, Lektor við Kennaradeild Háskólans á Akureyri
sigridurs@unak.is

Meðhöfundar: prófessor Anna Kristín Sigurðardóttir HÍ, prófessor Börkur Hansen HÍ, professor emerítus Rúnar Sigpórsson HA og Kjartan Ólafsson HA

Byggðaráðstefnan 2021 – 27. október

Líkan um sameiginlega hæfnipætti leiðtoga sem ná árangri í skólastarfi

- Leithwood o.fl. (2008) líkan sem lýsir sameiginlegum hæfnipáttum leiðtoga sem ná árangri – endurskoðað 2020
  - Skapa og miðla sýn og stefnu,
  - skilja fólk og þróa hæfni þess,
  - samstillta og efla stofnunina og
  - leiða vinnu við þróun náms og kennslu.
- Beitt hér til að meta forystu skólajónustu sveitarfélaga

Rannsóknarspurningar

- Að hvaða marki endurspeglar líkan Leithood o.fl. (2008, 2020) forystu skólaþjónustu sveitarfélaga
  - Metið út frá svörum fræðslustjóra/forsvarsaðila skólaþjónustu og skólastjóra leik- og grunnskóla
- Að hvaða marki eru viðhorf fræðslustjóra, skólastjóra leikskóla og skólastjóra grunnskóla til forystunnar ólík?
- Að hvaða marki er forystan metin ólíkt út frá íbúafjölda/péttleika byggðar, landfræðilegri legu, formi skólaþjónustunnar og mannauði?

Aðferð – spurningakönnun

Þátttakendur	Samþykktu þátttöku	Svarendur	Svarhlutfall
Fræðslustjórar og einstaka sveitastjórar	45	36	80%
Skólastjórar grunnskóla	170	101	59%
Skólastjórar leikskóla	224	130	58%
Samtals	439	267	61%

- 59 af 72 sveitarfélögum samþykktu þátttöku.
- Lág samþykki og svör frá sveitarfélögum með innan við 1.000 íbúa og sem hafa ekki fræðslustjóra eða skólaskrifstofu.
- Svörin endurspeglar þó sveitarfélög sem eru ábyrg fyrir skólagöngu 94% barna í leik- og grunnskólum landsins.

Þáttagreining og niðurstöður um líkan Leithwoods o.fl.

Undirkvarði forystulíkans	Fjöldi spurninga	N/n	Meðaltal	Staðalfrá vik	Hæsta/lægsta meðaltal	Cronbach's alpha
Skapa og miðla sýn og stefnu	6	268/203	1.78	.65	1.66/1.96	.83
Skilja fólk og þróa hæfni þess	7	268/209	0.94	.62	0.33/1.40	.86
Samstillta og bæta stofnunina	10	268/230	1.10	.61	0.64/1.72	.88
Þróa nám og kennslu	10	268/209	1.02	.62	0.55/1.74	.90
Líkan alls	33	268/203	1.20	.55		.89

Áhrif af frumbreytum Starfsvettvangur og mannauður

- Munur á forystunni í líkaninu öllu og hverjum undirþætti eftir því hverjir svöruðu ($p=.00$)
  - Fræðslustjórar/forsvarsaðilar skólaþjónustu mátu forystuna mesta,
  - skólastjórar grunnskóla hana minnsta og
  - skólastjórar leikskóla mitt á milli
- Forystan er metin minni eftir því sem fræðslustjórar og skólastjórar telja frekar
  - að erfiðleikar í mönnun hafi neikvæð áhrif á starfsemi skólaþjónustunnar ($p=.00$)
  - að sérfræðipekking starfsmanna ráði mestu um áherslur innan skólaþjónustunnar ($p=.00$)

Fræðsluumdæmi og form skólaþjónustu

- Einungis munur á mati skólastjóra á forystu eftir fræðsluumdæmum í
  - að skapa og miðla sýn og stefnu ($p=.02$) og
  - skilja fólk þróa hæfni þess ($p=.04$) en
  - ekki unnt að greina milli hvaða umdæma með post-hoc prófi
  - Bendir til óverulegra áhrifa
- Ekki munur á forystu eftir því hvort sveitarfélagið rak
  - eigin skólaskrifstofu með starfsfólki
  - skólaskrifstofu með öðrum eða var með samning við annað sveitarfélag um skólaþjónustu

Þéttleiki byggðar og íbúafjöldi

- Functional Urban Areas
  - Höfuðborgarsvæðið og nágrannasveitarfélög
  - Akureyri og nágrannasveitarfélög
  - Önnur sveitarfélög
    - Ekki kom í ljós munur
- Munur milli Reykjavíkur, sveitarfélaga með bæjum yfir 10.000 íbúa og sveitarfélög með bæi undir 10.000 íbúum.
  - Marktækur munur á líkaninu í heild ($p=.48$)
    - Milli Reykjavíkur og sveitarfélaga með bæi undir 10.000 íbúa
  - Og skapa og miðla sýn og stefnu ($p=.05$)
    - Milli Reykjavíkur og sveitarfélaga með bæi yfir 10.000 íbúa
  - Og skilja fólk þróa hæfni þess ($p=.02$)
    - Milli Reykjavíkur og sveitarfélaga með bæði bæi yfir og undir 10.000 íbúa
  - Þar sem munur var sýndi hann minni ánægja með forystuna í Reykjavík en annars staðar

Ályktanir I

- Nokkuð vantar upp á að forysta skólaþjónustu sveitarfélaga samræmist líkani Leithwoods og félaga um hæfni leiðtoga sem ná árangri í skólastarfi
  - Lítil forysta um starfsþróun kennara og skólastjóra, stuðningi við nýliða í kennslu og kennslufræði og ýmis konar mat – meiri um stuðning við einstaka nemendur og foreldra.

Ályktanir II

- Ólík svör fræðslustjóra, skólastjóra leikskóla og skólastjóra grunnskóla benda til ólíkrar sýnar á hvað er gert og að hverju forysta skólajónustu ætti að beinast og skorts á samtali (og trausti) milli aðila
  - Kallar á að unnið sé að sameiginlegum skilningi á því hver forystan á að vera, um hvað og af hendi hverra
  - Litlar upplýsingar um stöðuna í sveitarfélögum með færri en 1.000 íbúa
    - hver er staðan þar?
      - Lítil þátttaka í könnuninni gæti bent til lítillar forystu um skólajónustu í þessum sveitarfélögum
- Form skólajónustu, landfræðileg lega, þéttleiki byggðar hafa lítil áhrif á forystuna – mannauður meiri.

Ályktanir III

- Fræðsluyfirvöld og fræðslustjórar (og aðrir aðilar innan skólaþjónustu) þyrftu markvisst að bæta eigin hæfni til forystu
  - Markvisst að stuðla að því að fá til sín hæft starfsfólk
  - Taka ábyrgð á starfsþróun þeirra sem starfa innan skólaþjónustu sveitarfélagsins
    - í samræmi við skýra stefnu sem orðið hefur til í samtali og sátt við stjórnendur skóla, kennara, sveitarstjórnarfólk og fræðslunefndir

- Takk fyrir

Leithwood K, Harris A and Hopkins D (2008) Seven strong claims about successful school leadership. *School Leadership and Management* 28(1): 27–42. DOI:
<https://doi.org/10.1080/13632430701800060>

Leithwood K, Harris A and Hopkins T (2020) Seven strong claims about successful school leadership revisited. *School Leadership & Management* 40(1): 5–22. DOI:
<https://doi.org/10.1080/13632434.2019.1596077>

Leithwood K, Sun J and McCullough C (2019) How school districts influence student achievement. *Journal of Educational Administration* 57(5): 519–539. DOI:
<https://doi.org/10.1108/JEA-09-2018-0175>

Reglugerð um skólajónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum nr. 444/2019 [Regulation on school services of municipalities for preschools and compulsory schools and pupils' welfare council in compulsory schools].